

Fisioteràpia, Història i Societat

Codi: 104100

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500892 Fisioteràpia	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Monica Alcala Lorente

Correu electrònic: Monica.Alcala@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jorge Molero Mesa

Monica Alcala Lorente

Eva de Cardona Recasens

Anyely Marin Cisneros

Prerequisits

Cap.

Objectius

L'objectiu principal d'aquesta assignatura és conèixer els fonaments històrics, socials i culturals de les terapèutiques físiques, naturals i complementàries per tal d'adquirir elements que permetran l'anàlisi crítica de la situació actual de la professió de fisioterapeuta a l'Estat espanyol, així com establir una comparativa amb altres models sanitaris europeus.

Aquest objectiu general es pot desglossar en els següents objectius específics:

Contextualitzar l'origen i desenvolupament de la fisioteràpia com a disciplina, així com el seu procés de medicalització, alhora que s'emfatitza la seva independència professional dins les ciències biosanitàries.

Analitzar el paper social i cultural que efectua la fisioteràpia dins la teràpia multidisciplinària, i reflexionar sobre l'abordatge de la diversitat cultural, sexual i de gènere en la relació fisioterapeuta-pacient des d'una perspectiva inclusiva.

Comprendre com intervenen les diverses formes de comunicació lligades a la ciència, la medicina i la tecnologia en la construcció social dels processos de salut-malaltia, i de les imatges de l'àmbit sanitari i els seus professionals en les societats contemporànies.

Enregistrar quines atencions sanitàries estan reconegudes com a protocol i quines queden en un marc desconegut entre fisioterapeuta i pacient. Mostrar les bases teòriques de la bioètica en la fisioteràpia des d'una perspectiva innovadora, com la fisioteràpia pal·liativa i el dolor crònic.

Competències

- Analitzar i sintetitzar.
- Demostrar que té coneixement de les ciències, els models, les tècniques i els instruments sobre els quals es fonamenta, articula i desenvolupa la fisioteràpia.
- Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes
- Incorporar els principis ètics i legals de la professió a la cultura professional.
- Organitzar i planificar.
- Prendre les decisions més adequades davant d'una situació determinada.
- Raonar amb sentit crític.
- Resoldre problemes.
- Treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Abordar la pràctica professional respectant l'autonomia del pacient, les seves creences i cultura.
2. Analitzar i sintetitzar.
3. Analitzar les accions de la pràctica en fisioteràpia des de perspectives socioculturals.
4. Conèixer l'evolució del concepte de Salut des de la seva perspectiva cultural i històrica en l'època moderna i contemporània, integrant l'evolució de la Fisioteràpia des d'aquest marc conceptual.
5. Descriure els fonaments històrics de les professions sanitàries en la perspectiva del pluralisme mèdic.
6. Descriure i analitzar els diferents fets i canvis històrics, que al llarg del temps han contribuït a la configuració de la fisioteràpia com a professió i com a disciplina científica.
7. Desenvolupar capacitats de reflexió crítica al voltant dels processos de salut i malaltia en els diversos contextos culturals en què aquests es desenvolupen.
8. Entendre la malaltia des de l'experiència del pacient i els contextos en què s'ha desenvolupat.
9. Identificar i descriure els diferents sistemes i models de Salut, incloent els nivells assistencials, on s'incardina la Fisioteràpia.
10. Identificar la diversitat de sistemes mèdics, incloses les medicines alternatives, i identificar els fonaments.
11. Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
12. Organitzar i planificar.
13. Prendre les decisions més adequades davant d'una situació determinada.
14. Raonar amb sentit crític.
15. Reconèixer els estats de salut i malaltia com a construccions socialment determinades que canvien segons les cultures i el curs del temps.
16. Reconèixer els estats de salut i malaltia com a construccions socialment determinades, que canvien segons les cultures i amb el pas del temps.
17. Reflexionar críticament sobre les qüestions científiques, ètiques, polítiques i socials implicades en l'actuació professional del fisioterapeuta.
18. Resoldre problemes.
19. Respectar la participació del pacient en les decisions sobre el procés de salut-malaltia.
20. Treballar en equip.

Continguts

A. HISTÒRIA, CULTURA I FISIOTERÀPIA

1. La malaltia com a fenomen històric, biològic, social i cultural
2. Els orígens de l'experiència d'emmalaltir
3. La societat davant la malaltia. Els sistemes mèdics

4. Malaltia, positivisme i tecnologia
5. Història social i cultural de la fisioteràpia i del procés de rehabilitació
6. Hidroteràpia i crenoteràpia
7. Gimnàstica i massatge
8. Electroteràpia i radioteràpia
9. El procés de medicalització i el dret a la salut

B. FISIOTERÀPIA, GÈNERE I SOCIETAT

1. Introducció al gènere en les professions sanitàries
2. Ètica, biopoder i el dret sobre el propi cos
3. Fisioteràpia, professió i responsabilitat civil

C. COMUNICACIÓ, NARRATIVES I REPRESENTACIONS EN FISIOTERÀPIA

1. Els mitjans de comunicació en els processos de salut i malaltia
2. La imatge en la construcció social de les professions biosanitàries
3. La narració de l'experiència contemporània d'emmalaltir i rehabilitar

D. L'EXPERIÈNCIA D'EMMALALTIR I CURAR: CURES PAL·LIATIVES

1. Paper de la fisioteràpia en les cures pal·liatives
2. L'atenció al pacient amb dolor crònic
3. Atenció sanitària i atenció emocional en el sistema biosanitari
4. Atenció holística i conscient

E. CONCLUSIONS

Metodologia

Les sessions teòriques estan organitzades en classes magistrals de 2-3 hores que inclouen discussions sobre temes proposats pel professorat, i estableixen el punt de partida per a treballar continguts específics en els seminaris.

Els seminaris constitueixen l'estructura principal de l'assignatura i es desenvolupen en quatre sessions de 2 hores cadascuna, excepte les darreres sessions de cada seminari, que inclouen les proves d'avaluació i consten de 3 hores. S'utilitzen metodologies d'estudis de cas i aprenentatge basat en problemes (ABP), amb les quals es pretén fomentar l'aprenentatge actiu i consolidar l'anàlisi crítica iniciada en les sessions teòriques a través de la formulació de preguntes i discussions que, en aquest cas, proposa l'alumnat, bé en grup o bé individualment, a partir d'experiències concretes.

Activitats d'aprenentatge

I. Activitats dirigides (37 hores):

- Classes magistrals (10 hores): corresponen al bloc distributiu A
- Seminaris (27 hores): corresponen als blocs distributius B, C i D

II. Activitats supervisades (23 hores): en tots els blocs distributius

- Elaboració i presentació de treballs

III. Activitats autònomes (75 hores): en tots els blocs distributius.

- Lectura comprensiva de materials d'interès (30 hores)
- Estudi personal (10 hores)
- Elaboració de treballs (20 hores)
- Preparació de debats i discussions (15 hores)

IV. Lliuraments: es duran a terme a través de l'Aula Moodle en les dates especificades amb temps suficient per a la seva elaboració.

- Presentació de l'exposició oral: bloc distributiu B
- Assaig individual: bloc distributiu C
- Informe de treball en grup: bloc distributiu D
- Guió del debat per a la sessió final: bloc distributiu E

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
SEMINARIS ESPECIALITZATS (SESP)	27	1,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
TEORIA (TE)	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 19
Tipus: Supervisades			
PRESENTACIÓ / EXPOSICIÓ ORAL DE TREBALLS	23	0,92	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS / ESTUDI PERSONAL / LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	75	3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Avaluació

L'avaluació de les competències adquirides en aquesta assignatura és continuada a través de la participació activa de l'alumnat en relació amb les diverses activitats que es proposaran a classe.

La puntuació final serà la suma dels punts obtinguts a cadascuna de les proves. Per tal que l'avaluació sigui efectiva, cal que l'alumnat superi cadascuna de les proves per separat.

El professorat informarà dels resultats d'aquestes a través de l'Aula Moodle un cop finalitzat cada bloc distributiu. La nota final es publicarà després de la sessió final de conclusions també a través de l'Aula Moodle.

Els i les estudiants que no realitzin les proves d'avaluació seran considerats com "No avaluats", exhaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

En cas que sigui necessari, es realitzarà una prova de recuperació (examen) per a l'alumnat que no hagi superat les proves d'avaluació continuada en conjunt. Per a participar de la recuperació, els i les estudiants han d'haver estat prèviament avaluats d'un conjunt d'activitats amb un pes mínim de dues terceres parts de l'avaluació. A més, cal haver obtingut almenys un 3,5 en la qualificació total de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa en classe i seminaris	10%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes	30%	4	0,16	1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20
Defensa oral de treballs	30%	4	0,16	2, 3, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20
Prova d'assaig de preguntes àmplies	30%	4	0,16	1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

Bibliografia

Badinter, Elisabeth (1993) *XY La identidad masculina*. Madrid: Alianza Editorial

Bertaux, Daniel (2005) *Los relatos de vida: perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Bellaterra

Chillón Martínez, Raquel (2008) El Pensamiento Histórico-Filosófico y Los Fundamentos Científicos En El Estudio de La Fisioterapia. *Revista de Fisioterapia*, 7(2): 5-16. Disponible en línea a: <
<https://dialnet-unirioja-es.are.uab.cat/servlet/articulo?codigo=3163045>>

Coburn, David (1994) Professionalization and Proletarianization: Medicine, Nursing, and Chiropractic in Historical Perspective. *Labour / Le Travail*, 34, 139. Disponible en línea a: <
<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.10.>
>

Comelles, Josep Maria i Martínez-Hernández, Ángel (1993) *Enfermedad, Cultura y Sociedad. Un ensayo sobre las relaciones entre la Antropología Social y la Medicina*. Madrid: Eudema. Disponible en línea a: <
https://www.academia.edu/2580441/Enfermedad_cultura_y_sociedad_un_ensayo_sobre_las_relaciones_entre_la
>

Cuelenaere, Eduard, Willems, Gertjan i Joye, Stijn (2019) Remaking identities and stereotypes: How film remakes transform and reinforce nationality, disability, and gender. *European Journal of Cultural Studies*, 22(5-6): 613-629. Disponible en línea a: <
<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edswah&AN=0004870>
>

Esteban, Mari Luz (ed.) (2007) *Introducción a la antropología de la salud. Aplicaciones teóricas y prácticas*. Bilbao: Asociación por el derecho a la salud (OSALDE). Disponible en línea a: <
<https://osalde.org/wp-content/uploads/2017/02/Libro-Introduccion-Antropologia-De-La-Salud-OSALDE-Mariluz-E>
>

Fausto-Sterling, Anne (2006) *Cuerpos sexuados. La política de género y la construcción de la sexualidad*. Barcelona: Melusina

Fausto-Sterling, Anne (2019) Gender/Sex, Sexual Orientation, and Identity Are in the Body: How Did They Get There? *Journal of Sex Research*, 56(4-5): 529-555. Disponible en línea a: <
<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edswss&AN=0004671>
>

Fernández-Garrido, Sam i Alegre Agis, Elisa (2019) *Autoetnografías, cuerpos y emociones (II): Perspectivas feministas en la investigación en salud*. Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili. Disponible en línea a: <
<http://llibres.urv.cat/index.php/purv/catalog/view/408/426/966-1>>

Fox Keller, Evelyn (2001) *Reflexiones sobre género y ciencia* (fragmento). *Asparkia. Investigación feminista*, 12: 149-153. Disponible en línea a: <
<http://www.e-revistas.uji.es/index.php/asparkia/article/view/891>>

Harding, Sandra (1996) *Ciencia y feminismo*. Madrid: Morata

Heap, Ruby (1995) Training Women for a New "Women's Profession": Physiotherapy Education at the University of Toronto, 1917-40. *History of Education Quarterly*, 35(2): 135-158. Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=trh&AN=95080902448>

>

Jiménez, Javier (2000) Aparatos gimnásticos y de rehabilitación del siglo XIX: orígenes comunes y su evolución. Madrid: Gymnos

Lendoiro Salvador, José (2016) Fisioterapia en los inicios del siglo XX y Primera Guerra Mundial: avances profesionales y científicos. *Fisioterapia al día*, 12(3):58-67. Disponible en línea a:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5654074>

Linker, Beth (2005) Strength and Science: Gender, Physiotherapy, and Medicine in the United States, 1918-35. *Journal of Women's History* 17(3): 106-132. Disponible en línea a:

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edspmu&AN=edspmu>

Linker, Beth i Laemmli, Whitney (2015) Half a Man: The Symbolism and Science of Paraplegic Impotence in World War II America. *Osiris*, 30(1):228-249. Disponible en línea a:

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.10.>

López Piñero, José María (2002) *La medicina en la historia*. Madrid: La Esfera de los Libros

Martínez-Hernández, Ángel (2008) *Antropología Médica. Teorías sobre la cultura, el poder y la enfermedad*. Barcelona: Anthropos

MacLean, Vicky M. i Rozier, Carolyn (2009) From sport culture to the social world of the "good PT": masculinities and the career development of physical therapists. *Men and Masculinities*, 11: 286-306. Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=psych&AN=2009-07066>

>

McRuer, Robert (2006) *Crip Theory: Cultural Signs of Queerness and Disability*. New York: NYU Press

McRuer, Robert (2018) *Crip Times: Disability, Globalization, and Resistance*. New York: NYU Press. Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsebk&AN=1497345>

>

Nicholls, David A. i Gibson, Barbara E. (2010) The body and physiotherapy. *Physiotherapy Theory and Practice*, 26 (8): 497-509. Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=54493476&s>

>

Nicholls, David A. i Cheek, Julianne (2006) Physiotherapy and the shadow of prostitution: The Society of Trained Masseuses and the massage scandals of 1894. *Social Science & Medicine*, 62(9): 2336-2348.

Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselp&AN=S027795>

>

Perdiguero, Enrique i Comelles, Josep Maria (eds.) (2000) *Medicina y cultura. Estudios entre la antropología y la medicina*. Barcelona: Bellaterra. Disponible en línea a: <

https://www.researchgate.net/publication/236170751_Medicina_y_Cultura_Estudios_entre_la_Antropologia_y_la

>

Pettman, Erland (2007) A History of Manipulative Therapy. *Journal of Manual & Manipulative Therapy*, 15(3): 165-174. Disponible en línea a: <

<https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ccm&AN=1351078406>

>

Prados Megías, ME, Márquez García, MJ i Padua Arcos, D. (2017) Life Stories as a Biographic-narrative Method. How to Listen to Silenced Voices. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 237, 962-967.

Disponible en línea a: <

[https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselp&AN=S187704](https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselp&AN=S187704&url=https://login.are.uab.cat/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselp&AN=S187704)

.

Taberner, Carlos (2016) *Terapias de cine*. Barcelona: UOC

Vicente-Pedraz, Miguel i Torredadella-Flix, Xavier (2017) El dispositivo gimnástico en el contexto de la medicina social decimonónica española. De las políticas higiénicas a los discursos fundacionales de la "Educación Física". *Asclepio*, 69 (1): p.172. Disponible en línea a: <

<http://asclepio.revistas.csic.es/index.php/asclepio/article/view/727/1113>>

A més, s'oferirà bibliografia complementària al llarg del semestre d'acord amb els blocs distributius.